

QURILISH MAJMUASIDA O'Z-O'ZINI TARTIBGA SOLUVCHI TASHKILOTLARNING O'RNI VA FUNKSIYALARI

Raximova Nilufar Abduazizovna

Samarkand Davlat Texnika Universiteti

o'qituvchisi

E-mail: raximova.nilufar@sdtu.uz

Annotatsiya

Mamlakatimizda qurilish sohasida boshqaruv tizimini bosqichma-bosqich erkinlashtirish siyosatining asosiy maqsadi tadbirkorlik sub'yektlarining raqobatbardoshligini oshirishdan iborat. Ko'plab faoliyat turlarini litsenziyalashdan voz kechish, tashkilotlar faoliyatiga aralashishni cheklash, xalqaro qurilish standartlarini joriy qilish kabi choralar qurilish bozorida barqaror raqobat muhitini shakllantirgan. Shu bilan birga, me'yoriy-texnik va tashkiliy-huquqiy masalalari bo'yicha yagona yondashuvlarni ishlab chiqish bo'yicha uslubiy tavsiyalar yetarli emas. Maqolada ushbu vazifani o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilotlar tomonidan bajarish mexanizmi taklif qilinmoqda. Tadqiqotda xorijiy tajriba, amaldagi me'yoriy-huquqiy hujjatlar va hududiy qurilish sanoatining boshqaruv tuzilmasi tahlil qilingan. Hududiy qurilish majmuasidagi manfaatdor tashkilotlarni boshqaruv funksiyalari orqali birlashtiruvchi tuzilma ishlab chiqilgan va unda o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilotlarning o'rni belgilangan. Bunday tashkilotlarni tashkil etishning to'rt varianti asoslab berilgan: yirik uy-joy quruvchilar uyushmasi, yetakchi developer qoshidagi ilmiy-uslubiy markaz, savdo-sanoat palatasi qoshidagi quruvchilar uyushmasi va kichik biznes uyushmasi. Ularni hududlar qurilish majmuasiga joriy etish bo'yicha takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: qurilish majmuasi, me'yoriy-texnik tartibga solish, o'z-o'zini tartibga solish, o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilot, boshqaruv funksiyalari, hududiy qurilish sanoati, quruvchilar uyushmasi.

Аннотация

Основная цель политики поэтапной либерализации системы управления в строительной отрасли Узбекистана состоит в повышении конкурентоспособности субъектов предпринимательства. Отказ от лицензирования многих видов деятельности, ограничение вмешательства в деятельность организаций, внедрение международных строительных стандартов сформировали устойчивую конкурентную среду на строительном рынке. Вместе с тем методических рекомендаций по выработке единых подходов к нормативно-техническим и организационно-правовым вопросам недостаточно. В статье предлагается механизм выполнения этой задачи саморегулируемыми организациями. В исследовании проанализированы зарубежный опыт, действующие нормативно-правовые документы и структура управления региональной строительной отраслью. Разработана структура, объединяющая заинтересованные организации регионального строительного комплекса через функции управления, и определено в ней место саморегулируемых организаций. Обоснованы четыре варианта их создания: ассоциация крупных жилищных

застройщиков, научно-методический центр при ведущем девелопере, ассоциация строителей при торгово-промышленной палате и ассоциация малого бизнеса. Предложены меры по их внедрению в строительный комплекс регионов.

Ключевые слова: строительный комплекс, нормативно-техническое регулирование, саморегулирование, саморегулируемая организация, функции управления, региональная строительная отрасль, ассоциация строителей.

Abstract

The main goal of the policy of gradual liberalisation of the management system in the construction sector of Uzbekistan is to increase the competitiveness of business entities. Abandoning the licensing of many activities, limiting interference in the work of organisations and introducing international construction standards have created a stable competitive environment in the construction market. At the same time, methodological recommendations for developing unified approaches to regulatory-technical and organisational-legal issues remain insufficient. The article proposes a mechanism for performing this task through self-regulatory organisations. The study analyses foreign experience, current regulatory documents and the management structure of the regional construction industry. A structure that links the stakeholder organisations of the regional construction complex through management functions is developed, and the place of self-regulatory organisations in it is defined. Four options for establishing them are substantiated: an association of large housing builders, a scientific-methodological centre under a leading developer, a builders' association under the chamber of commerce and industry, and an association of small businesses. Measures for their introduction into the regional construction complex are proposed.

Keywords: construction complex, regulatory-technical regulation, self-regulation, self-regulatory organisation, management functions, regional construction industry, builders' association.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va hukumati tomonidan qurilish sohasida davlat boshqaruvi doirasini qisqartirish va tartib-taomillarni soddalashtirish masalasiga jiddiy e'tibor berilmoqda. Bunga misol qilib 2026-yil 6-mayda Prezident huzurida qurilishda byurokratiyani qisqartirish va nazorat samaradorligini oshirish bo'yicha o'tkazilgan yig'ilish hamda 2026-yil 4-iyundagi "Qurilish sohasida natijaga asoslangan boshqaruvni joriy etish hamda sohada davlat xizmatlarini soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-104-son Prezident Farmonini ko'rsatish mumkin [15]; [16]. Mazkur hujjatlarda litsenziya va ruxsatnomalar sonini kamaytirish, ularning aksariyatini raqamli formatga o'tkazish, "ShaffofAI" tizimi orqali inson omili ta'sirini kamaytirish, qurilish ob'ektlarini onlayn nazorat qilish kabi choralar belgilangan. Shu bilan bir qatorda, pudrat qurilish va loyiha tashkilotlarining mas'uliyatini oshirish bo'yicha talablar aniqlashtirilgan.

Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, qurilish sohasida davlat boshqaruvi kamaygan bilan uning funksiyalari yo'qolmaydi, balki boshqa tuzilmalar vakolatiga o'tadi. Demak, bizda ham oldin davlat tasarrufida bo'lgan me'yoriy-texnik, boshqaruv va

tashkiliy-huquqiy funksiyalarni o'z zimmasiga oluvchi organlar ko'zda tutilishi lozim. Ushbu vazifani bajarishda sohaviy jamoat uyushmalari va boshqa shakldagi o'z-o'zini boshqarish tashkilotlari olishi tabiiydir.

Qurilish sohasidagi munosabatlarning huquqiy asosini O'zbekiston Respublikasining Shaharsozlik kodeksi tashkil etadi [13]. Unda shaharsozlik faoliyati sub'yektlarining huquq va majburiyatlari, loyihalash, qurilish va ob'yektlarni foydalanishga topshirish tartiblari belgilangan. So'nggi yillarda texnik jihatdan tartibga solish tizimini ham isloh qilish boshlandi. Prezidentning 2026-yil 16-fevraldagi PF-25-son Farmoni bilan bu sohadagi islohotlarni ilg'or xalqaro amaliyot asosida jadallashtirish, xalqaro standartlarni bosqichma-bosqich joriy etish vazifalari qo'yildi [14]. Bu jarayonlar standartlar va texnik talablarni ishlab chiqishda faqat davlat organlariga emas, balki soha ishtirokchilarining o'ziga ham ko'proq mas'uliyat yuklash zaruratini keltirib chiqarmoqda.

Shu sababli maqolaning maqsadi qurilish majmuasida o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilotlarning o'zni va funksiyalarini asoslash, hududiy qurilish sanoatining boshqaruv tuzilmasida ularning joyini aniqlash hamda bunday tashkilotlarni tashkil etishning amaliy variantlarini taklif qilishdan iborat. Bu maqsadga erishish uchun xorijiy tajriba va ilmiy adabiyotlar o'rganildi, amaldagi me'yoriy hujjatlar tahlil qilindi, hududiy qurilish sanoatining boshqaruv tuzilmasi ishlab chiqildi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Qurilish sohasida o'z-o'zini tartibga solish institutlari rivojlangan davlatlarda ko'p yillardan buyon faoliyat ko'rsatib kelmoqda. Masalan, AQShda "Amerika arxitektorlar instituti" [1], Kanadada "Kanada quruvchilar assotsiyatsiyasi" [3], Yaponiyada "Uy-joy qurilishi Yaponiya jamiyati" [5], Rossiyada "Quruvchilarning hududlararo birlashmasi" [12] kabi jamoat tashkilotlari milliy qurilish standartlari, texnik talablar, mahsulot sifati bo'yicha me'yoriy hujjatlarni ishlab chiqish va joriy qilishni o'z zimmasiga olganlar. Mazkur muammoning ilmiy-uslubiy jihatlariga ko'plab ishlanmalar bag'ishlangan. Bular qatoriga Viktorov M.Yu., Kayumov I.A., Mxitaryan Yu.I., A.F. Masalabning izlanishlarini kiritish mumkin [8; 9; 10; 11]. Mualliflar fikricha, o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilot (O'O'TT) qurilish bozorida tadbirkorlar, davlat va xaridorlar o'rtasida o'zaro munosabatlarni muvofiqlashtiruvchi institutsional organdir, demak ma'lum darajada bozor mexanizmining ajralmas elementi bo'lib xizmat qiladi.

O'z-o'zini tartibga solishning nazariy asoslari xorijiy ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan. A. Ogus o'z-o'zini tartibga solishni davlat tartibga solishiga muqobil emas, balki uning turli darajadagi shakllaridan biri sifatida ko'radi: soha ishtirokchilari o'z faoliyatini yaxshi bilgani uchun qoidalarni arzonroq va moslashuvchanroq ishlab chiqa oladi, biroq bunda raqobatni cheklash xavfi ham mavjud [7]. N. Gunningham va J. Rees fikricha, sanoatdagi o'z-o'zini tartibga solishning samaradorligi institutsional muhitga, soha ichidagi umumiy qadriyatlarga va davlat tomonidan tashqi bosimning mavjudligiga bog'liq [4]. J. Black esa tartibga solish faqat davlatning vazifasi emasligini, uni nodavlat tuzilmalar bilan bo'lishish mumkinligini asoslab, "markazsizlashgan tartibga solish" tushunchasini ilgari surgan [2].

Xalqaro tashkilotlar ham bu yondashuvni qo'llab-quvvatlaydi. OECD Kengashining tartibga solish siyosati bo'yicha tavsiyasida yangi majburiy talablar joriy etishdan oldin muqobil vositalar, jumladan o'z-o'zini tartibga solish va birgalikda tartibga solish imkoniyatlarini ko'rib chiqish tavsiya etiladi [6]. Rossiya tajribasida qurilishdagi o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilotlarning huquqiy maqomi va rivojlanish muammolari M.Yu. Viktorov, I.A. Kayumov va Yu.I. Mxitaryan ishlarida tahlil qilingan [8]; [9]; [11], "katta yettilik" davlatlari tajribasi esa A.F. Masalab tomonidan qiyosiy o'rganilgan [10]. Biroq O'zbekiston sharoitida hududiy qurilish majmuasi boshqaruv tuzilmasida bunday tashkilotlarning o'rni hali yetarli darajada o'rganilmagan. Ushbu maqola aynan shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda institutsional yondashuv asos qilib olindi. Unga ko'ra o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilot qurilish bozorida tadbirkorlar, davlat va buyurtmachilar o'rtasidagi munosabatlarni muvofiqlashtiruvchi institut sifatida qaraladi. Tadqiqot bir necha bosqichda olib borildi.

Birinchi bosqichda qiyosiy tahlil usuli bilan AQSh, Kanada, Yaponiya va Rossiyadagi qurilish sohasi jamoat tashkilotlarining vazifalari ularning rasmiy ma'lumotlari asosida o'rganildi [1]; [3]; [5]; [12]. Ikkinchi bosqichda me'yoriy-huquqiy hujjatlar tahlili o'tkazildi: Shaharsozlik kodeksi [13], texnik jihatdan tartibga solish [14] va qurilish sohasida natijaga asoslangan boshqaruvni joriy etish [15] bo'yicha Prezident farmonlari hamda qurilishda byurokrtiyani qisqartirish masalalari muhokama qilingan yig'ilish materiallari [16] ko'rib chiqildi. Bu bosqichda davlat organlaridan qisqartirilayotgan va boshqa tuzilmalarga o'tishi mumkin bo'lgan boshqaruv funksiyalari aniqlandi.

Uchinchi bosqichda tizimli-funksional tahlil va strukturaviy modellashtirish usullari qo'llanildi. Hududiy qurilish majmuasidagi manfaatdor korxona, muassasa va tashkilotlar boshqaruv funksiyalari bo'yicha guruhlandi va ularning viloyatning loyihalash va qurilish tashkilotlari bilan aloqasi sxema ko'rinishida tasvirlandi. To'rtinchi bosqichda mantiqiy umumlashtirish asosida o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilotlarni tashkil etish variantlari ishlab chiqildi va ularning afzallik hamda cheklovlari baholandi.

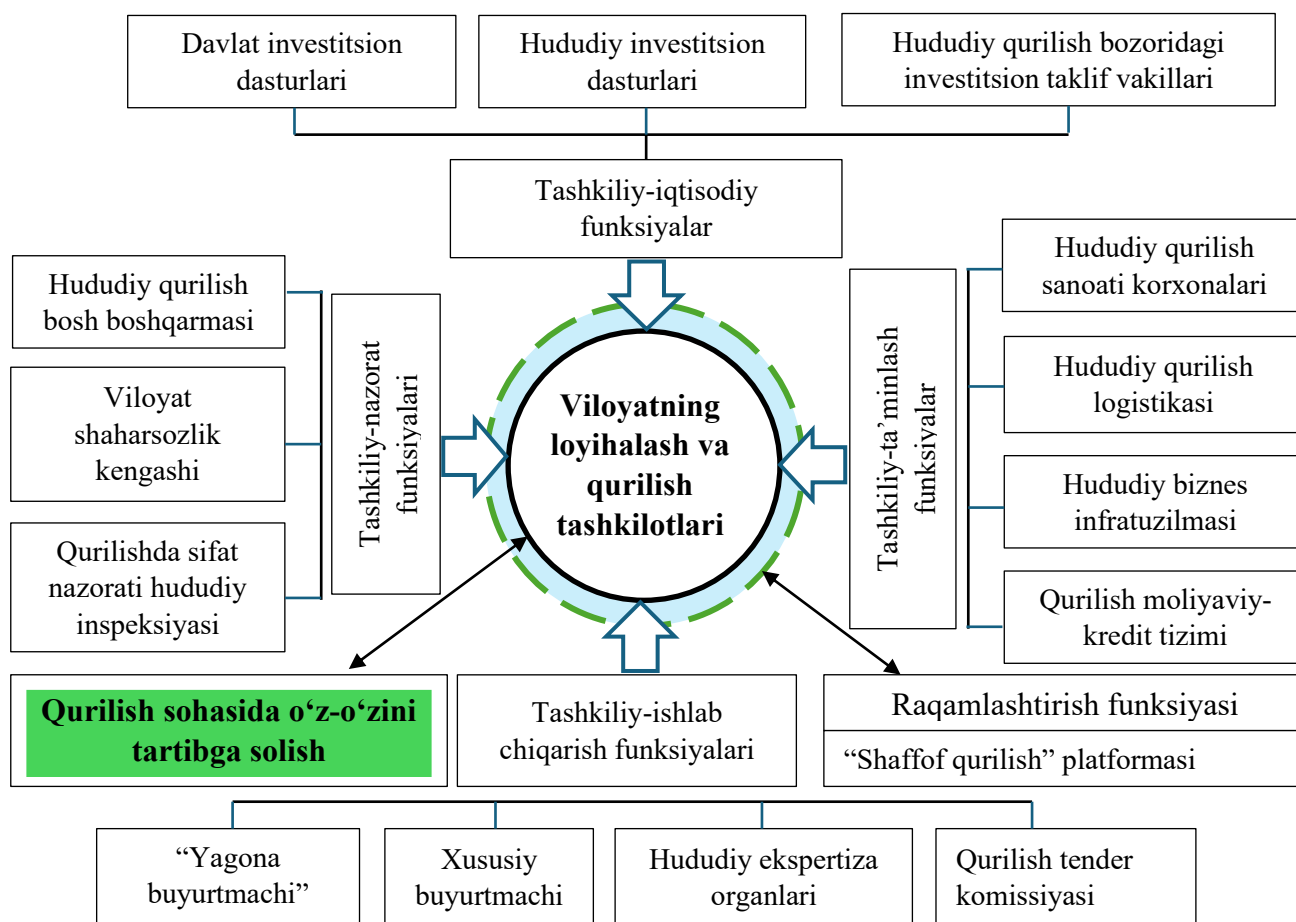
Variantlarni baholashda uchta mezon asos qilib olindi: tashkilotning soha ishtirokchilari manfaatlarini ifoda eta olishi, uni tashkil etish va saqlab turish uchun barqaror moliyaviy va tashkiliy asosning mavjudligi hamda uning yangi byurokratik to'siqqa aylanib qolmasligi. Tadqiqot sifat xarakteriga ega bo'lib, miqdoriy ko'rsatkichlar ishlatilmadi; uning natijalari hududiy darajada boshqaruv tuzilmasini takomillashtirish uchun nazariy-uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qurilishda O'OTlarning paydo bo'lishi va rivojlanishi bir tomondan investitsion-qurilish munosabatlarning murakkabligi bilan bog'liq bo'lsa, ikkinchi tomondan davlatning ushbu munosabatlarga katta hajmda resurslar va harakatlar talab qilinishiga sabab bo'ladi. Investitsion-qurilish jarayonida ko'plab manfaatdor

tomonlarning jipslanishini hisobga oladigan bo'lsak, unda turli talablar, me'yorlar va tartiblar bir vaqtning o'zida amalda bo'lishini tushunishimiz mumkin. Bugungi kunda O'zbekistonda mazkur talablar va me'yorlarning tashabbuskori va tartibga soluvchi sub'yekt bo'lib davlatning vakolatli organlari xizmat qiladi.

Mamlakatimiz qurilish bozorining jahon bozorining bir qismiga aylanishi tartibga solish funksiyalarning bajarilishini murakkablashtiradi. Davlat organlari qurilish sohasidagi boshqaruv faoliyati chegaralarini kamaytirishga, qurilish sub'yektlariga ko'proq erkinlik berishga, xo'jalik munosabatlarida xorijiy standartlar va texnik talablarga yo'l ochib berishga majbur bo'ladi. Ayniqsa, hududiy qurilish sanoatidagi boshqaruv tuzilmasida jamoat tashkilotlariga bo'lgan zarurat oshib boradi. Olib borilgan izlanishlarimiz natijasida bizlar hududiy qurilish majmuasidagi barcha manfaatdor korxona, muassasa va tashkilotlarning boshqaruv funksiyalari orqali birlashtiradigan tuzilmani taklif qildik. Mazkur tuzilmada, bizlar bir qancha ilmiy-uslubiy takliflar bilan bir qatorda O'O'TTlarning o'rini kiritishga qaror qildik (1-rasm). Ushbu rasmda tuzilmadagi barcha elementlar qurilish tashkilotlariga alohida boshqaruv funktsiya bilan bog'langan, faqat qurilish sohasidagi o'z-o'zini tartibga solish tashkilotlari ma'lum boshqaruv funksiyalariga bog'lanmaganligini ko'rish mumkin.

1-rasm. Hududiy qurilish sanoatining boshqaruv tuzilmasi¹

¹ Manba: muallif ishlanmasi.

1-rasmda markazda viloyatning loyihalash va qurilish tashkilotlari joylashgan bo‘lib, hududiy qurilish majmuasining boshqa barcha ishtirokchilari ular bilan beshta boshqaruv funksiyasi orqali bog‘langan. Tashkiliy-iqtisodiy funksiyalar davlat va hududiy investitsion dasturlar hamda hududiy qurilish bozoridagi investitsion taklif vakillarini, tashkiliy-nazorat funksiyalari hududiy qurilish bosh boshqarmasi, viloyat shaharsozlik kengashi va qurilishda sifat nazorati hududiy inspeksiyasini birlashtiradi. Tashkiliy-ta‘minlash funksiyalari qurilish sanoati korxonalari, logistika, biznes infratuzilmasi va moliyaviy-kredit tizimini, tashkiliy-ishlab chiqarish funksiyalari “Yagona buyurtmachi” DUK, xususiy buyurtmachi, hududiy ekspertiza organlari va qurilish tender komissiyasini qamrab oladi. Raqamlashtirish funksiyasi “Shaffof qurilish” platformasi orqali amalga oshiriladi. Sxemadagi yagona “bo‘sh” element - qurilish sohasida o‘z-o‘zini tartibga solish bo‘lib, u hali aniq boshqaruv funksiyasiga ega emas.

Mazkur elementni tuzilma sxemasiga kiritilishi hududiy qurilish sanoati doirasini to‘ldiradi, chunki amaldagi tartibga ko‘ra norasmiy qurilish (ya‘ni xususiy buyurtmalar asosida yakka tartibda bajarilgan ishlar) davlat nazorati doirasiga kirmaydi. O‘O‘TTlar esa norasmiy aloqalar orqali individual iste‘molchilarni manfaatlarini himoya qilishga qodir bo‘ladi.

Qurilish sohasida hozir amal qilayotgan tartibga ko‘ra sohada O‘O‘TTlarning faoliyati uchun huquqiy asos yaratilmagan. Barcha tartibga solish funksiyalarni sohaviy davlat standartlari hamda davlatning vakolatli organlari bajarib kelmoqdalar. Shuning uchun ham tashkiliy nazorat va tashkiliy-rejalashtirish funksiyalari davlatning qurilishda markaziy va hududiy boshqaruv organlariga yuklatilgan. Bizning fikrimizcha, ushbu holat joylarda tadbirkorlarning tashabbuskorligini kamaytirishga, milliy va xorijiy standartlardagi talablarda nomutanosiblik paydo bo‘lishiga, nazoratning markazlashishiga, qo‘shimcha byurokratik to‘siqlarga sharoit yaratilishiga yo‘l ochib beradi. Prezidentimiz va hukumatning davlat taomillarni liberallashtirishga qaratilgan choralari hududiy boshqaruv funksiyalarning kamaytirilishiga asos bo‘lmoqda [15]. Lekin ushbu funksiyalar yo‘qolmaydi, balki boshqa organlarga berilish yoki to‘liq hajmda bajarilmasligiga olib keladi. Bunday vaziyatda qurilish bozorida barqarorlikni ta‘minlash uchun tashkiliy-texnik funksiyalarni qurilish sohasidagi O‘O‘TTlar bajarishi ko‘zda tutiladi.

Demak, taklif qilinadigan tartib bo‘yicha O‘O‘TTlarning o‘rni aynan davlat tomonidan ixtiyoriy voz kechiladigan boshqaruv funksiyalarini o‘z zimmasiga olish bilan izohlanadi. Mazkur masalada bir e‘tirozli fikr paydo bo‘lishi mumkin: O‘O‘TT byurokratik tizimni to‘ldiradigan yana bir tashkilot bo‘lib qolmaydimi?

Ushbu muammoni hal qilish maqsadida bizlar qurilish sohasidagi O‘O‘TTlarning bir necha variantini taklif qilamiz:

1. Joylarda yirik uy-joy qurilish tashkilotlari uyushmasi shaklida tashkil qilish. Qurilishni tashkiliy-texnik tartibga solishdan birinchi bo‘lib yirik uy-joy biznesi (developerlar) manfaatdordir. Texnik standartlar qanchalik shaffof va tushunarli bo‘lsa mahalliy qurilish kompaniyalari shunchalik raqobatbardosh bo‘ladilar. Bir qancha

xorij davlatlarda xuddi shunday uyushmalar barcha me'yorlar va qoidalarining tashabbuskorlari va bajaruvchilari hisoblanadi. Agar ularga kichik qurilish biznesi uchun majburiy bo'ladigan texnik talablarni ishlab chiqish vakolati berilsa hududiy qurilish majmuasining barcha sub'yektlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rish mumkin bo'ladi.

2. Hududdagi yetakchi developerni qurilishda davlatning texnik siyosatini ilgari surish vakili sifatida tanlash. Bunda ishlab chiqarish, innovatsion, ilmiy va inson kapitali bo'yicha yetakchilik qiladigan qurilish kompaniyasi qoshida ilmiy-uslubiy markaz tashkil qilinib, viloyatning barcha qurilish tashkilotlariga standartlar va qoidalaridagi yangiliklar hamda o'zgarishlarni joriy qilishga ixtisoslashadi. Mazkur markaz ilg'or tajribani ommalashtirish mexanizmi bo'lib xizmat qilishi mumkin.

3. Hududiy savdo-sanoat palatasi qoshida quruvchilar uyushmasi shaklida O'O'TTni tashkil qilish. Ushbu variantning afzallik tomoni shundaki, savdo-sanoat palatasi biznes infratuzilmasining an'anaviy elementi sifatida ko'p yillik tajribaga ega, ammo uning qurilish sohasidagi texnik siyosati bo'yicha manfaati yetarli darajada motivlashtirilmagan. Bundan tashqari savdo-sanoat palatasi doimiy ravishda quruvchilar uyushmasiga homiylik qila olmaydi, ya'ni uni vaqtinchalik boshlang'ich mexanizm sifatida qo'llash mumkin.

4. Qurilish sohasida kichik biznes va tadbirkorlarning uyushmasi shaklida tashkil qilish. Bunday uyushmaga bo'lgan talabni birgina misolda tushuntirish mumkin. Amaldagi tartibga ko'ra, qurilish ob'yektlariga tender savdoda yutish uchun qator texnik shartlarni bajarish lozim (moddiy ta'minot, tajriba, reyting darajasi, sifat tizimi va h.k.). Kichik korxona bir o'zi bunday raqobatga bardosh bera olmaydi, demak, faqat birlashgan holda yirik biznesga teng raqib bo'lishi mumkin. Iqtisodiyotning ko'plab sohalarida kichik biznesning ixtiyoriy uyushmalari va assotsiatsiyalari faoliyat ko'rsatib kelmoqda. Agar qurilish majmuasida bunday uyushma shakllansa, qurilishda boshqaruvning davlat tuzilmasi bilan bir qatorda nodavlat tuzilma ham ob'yektlar qurilishining muddati, narxi va sifatini kafolatlashga xizmat qiladi.

Taklif etilgan variantlar bir-birini istisno qilmaydi. Hududning qurilish bozori tuzilmasiga qarab, dastlab savdo-sanoat palatasi qoshidagi uyushma vaqtinchalik mexanizm sifatida ishga tushirilishi, keyinchalik esa uning vazifalari yirik quruvchilar yoki kichik biznes uyushmasiga o'tkazilishi mumkin. Har bir variantda o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilot sxemadagi "bo'sh" funksiyani - me'yoriy-texnik va tashkiliy-huquqiy masalalar bo'yicha yagona yondashuvlarni ishlab chiqish vazifasini o'z zimmasiga oladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi takliflarning amalga oshirilishi hududiy qurilish bozorida davlat-xususiy sherikchilikning yangi shakllari va qirralari ochilgan bo'lar edi. O'O'TT orqali qurilish sohasidagi ilg'or me'yorlar va qoidalar yaratilish tezlashishi kuzatiladi, innovatsion g'oyalarni ommalashishi tezlashadi, tashkilotlarda yangi materiallar, texnika va texnologiyalarga moyillik keskin oshib boradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qurilish sohasida davlat boshqaruvining qisqarishi boshqaruv funksiyalarining yo'qolishini anglatmaydi. Bu funksiyalarni

samarali bajarish uchun ularni qabul qilib oluvchi nodavlat institutlar zarur. Hududiy qurilish sanoatining taklif etilgan boshqaruv tuzilmasi barcha manfaatdor tashkilotlarni beshta funktsiya orqali birlashtiradi va o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilotlar uchun aniq joyni belgilaydi. Xorijiy tajriba va ilmiy adabiyotlar bunday tashkilotlar davlat bilan hamkorlikda ishlaganda samarali bo'lishini ko'rsatadi [4; 6]. Shu asosda quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Qurilish sohasida o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilotlar faoliyatining huquqiy asosini yaratish, ularning maqomi, a'zolik shartlari va vakolatlarini Shaharsozlik kodeksi bilan uyg'unlashtirish.

2. Davlat organlaridan qisqartirilayotgan me'yoriy-texnik va tashkiliy-huquqiy funktsiyalarning ro'yxatini aniqlash va ularning bir qismini bosqichma-bosqich o'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilotlarga o'tkazish.

3. Hududlarda dastlabki bosqichda savdo-sanoat palatasi qoshida quruvchilar uyushmasini tashkil etish, keyinchalik yirik uy-joy quruvchilar va kichik biznes uyushmalarini shakllantirish.

4. Yetakchi developer qoshida ilmiy-uslubiy markaz tashkil etib, yangi standartlar, materiallar va texnologiyalarni viloyat qurilish tashkilotlari orasida ommalashtirish.

5. O'z-o'zini tartibga soluvchi tashkilotlar faoliyatini "Shaffof qurilish" platformasi bilan bog'lab, ular ishlab chiqqan talablar va a'zolar reytingini ochiq e'lon qilish.

Ushbu takliflarning amalga oshirilishi qurilish bozorida barqarorlikni ta'minlash, tadbirkorlar tashabbusini kengaytirish va qurilish ob'yektlarining muddati, narxi hamda sifatiga nisbatan mas'uliyatni oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. American Institute of Architects. (n.d.). The American Institute of Architects: Official website. <https://www.aia.org>

2. Black, J. (2001). Decentring regulation: Understanding the role of regulation and self-regulation in a "post-regulatory" world. *Current Legal Problems*, 54(1), 103-146. <https://doi.org/10.1093/clp/54.1.103>

3. Canadian Construction Association. (n.d.). About us. <https://www.cca-acc.com/about-us/>

4. Gunningham, N., & Rees, J. (1997). Industry self-regulation: An institutional perspective. *Law & Policy*, 19(4), 363-414. <https://doi.org/10.1111/1467-9930.t01-1-00033>

5. Japan Society of Civil Engineers. (n.d.). About JSCE. <https://www.jsce-int.org/about>

6. OECD. (2012). Recommendation of the Council on Regulatory Policy and Governance. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264209022-en>

7. Ogas, A. (1995). Rethinking self-regulation. *Oxford Journal of Legal Studies*, 15(1), 97-108. <https://doi.org/10.1093/ojls/15.1.97>

8. Викторов М.Ю. Перспективы развития саморегулирования в строительстве // Экономика и управление. 2009. № 11. С. 75-78.

9. Каюмов И.А. Саморегулирование в сфере строительства: учебное пособие. Казань: Изд-во Казанск. гос. архитект.-строит. ун-та, 2015. 107 с.
10. Масалаб А.Ф. Правовое обеспечение деятельности саморегулируемых организаций (сравнение опыта стран «большой семерки»). <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovoe-obespechenie-deyatelnosti-samoreguliruemyh-organizatsiy-sravnenie-opyta-stran-bolshoy-semerki>
11. Мхитарян Ю.И. Теория приоритетного развития саморегулируемых организаций и актуальные проблемы совершенствования законодательства // Электронный научный журнал «Век качества». 2022. № 1. С. 10-25.
12. Саморегулируемые организации: единый реестр. <https://www.all-sro.ru/register/>
13. O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 22-fevral O‘RQ-676-son Qonuni bilan tasdiqlangan O‘zbekiston Respublikasining Shaharsozlik kodeksi. <https://lex.uz/docs/5307951>
14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevral PF-25-son “Texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi islohotlarni ilg‘or xalqaro amaliyot asosida jadallashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. <https://lex.uz/docs/8053023>
15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 4-iyun PF-104-son “Qurilish sohasida natijaga asoslangan boshqaruvni joriy etish hamda sohada davlat xizmatlarini soddalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. <https://lex.uz/docs/8245267>
16. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev huzurida 2026-yil 6-mayda qurilishda byurokrtiyani qisqartirish va nazorat samaradorligini oshirish masalalari bo‘yicha o‘tkazilgan yig‘ilish materiallari. <https://president.uz/ru/lists/view/9181>

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:
Ingliz tili muharriri:
Rus tili muharriri:
Musahhih:
Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Karimova Shirin Zoxid qizi
Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2026-yil, sentabr, 9-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610
Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi** rayosatining **2024-yil 04-oktabrdagi 362/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlaro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**